

Journal of Social Intervention: Theory and Practice –
2011 – Volume 20, Issue 2, pp. 95–97
URN:NBN:NL:UI:10-1-101456

ISSN: 1876-8830
URL: <http://www.journalsi.org>
Publisher: Igitur publishing,
in cooperation with Utrecht University of
Applied Sciences, Faculty of Society and Law
Copyright: this work has been published under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial-No
Derivative Works 3.0 Netherlands License

BOOKS

GERARD LOHUIS

Docent Hanzehogeschool en Hanzeconnect
Groningen, Afdeling Verpleegkunde

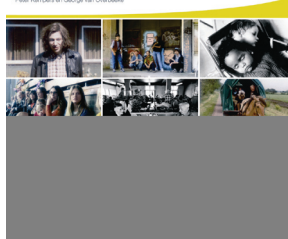
We schrijven het jaar 1904. In Amsterdam is een grote groep arbeiders van heinde en verre gekomen op zoek naar werk nu de Industriële Revolutie om werkkrachten schreeuwt. Niet iedereen vindt zo maar onderdak. Daarbij komt dat vele oude woningen in de binnenstad hoognodig onder de slopershamer moeten en de bewoners komen op straat te staan. Voeg daarbij een groep meisjes die uit de familie gestoten is omdat ze zwanger zijn geraakt, en de noodzaak voor een huis voor "Hulp voor Onbehuisden" (HVO) is een feit. Zijn er in 1904 30.000 mensen die met het HVO te maken krijgen, in 1912 zijn dit er al 180.000. Geleidelijk aan ontwikkelt het HVO

Catharina Th. Bakker, Sonja van 't Hof, Peter Kempers, George van Overbeeke. **Opvang en zorg onder één dak. HVO-Querido Amsterdam 1969–2009**. Zutphen: Walburgpers, 2010, 304 p., €29,50.
ISBN 978 90 5730 6556

opvang en zorg onder één dak

HVO-Querido Amsterdam
1969-2009

Catharina Th. Bakker, Sonja van 't Hof,
Peter Kempers en George van Overbeeke

zich tot een professionele armenzorginstelling. Tegelijk vragen maatschappelijke ontwikkelingen en groei van HVO om organisatorische aanpassingen. Er moeten kindertehuizen komen en een *gezinnenhuis* waar moeders met kinderen opgevangen kunnen worden. Begin jaren '50 dient de hulpverlening zich meer te ontwikkelen door het toepassen van elementen uit het *social casework*, waarin de cliënt een meer centrale rol krijgt toebedeeld.

We schrijven het jaar 1965. Het is het jaar waarin burgers voor 't eerst in aanmerking kunnen komen voor een bijstandsuitkering.

BOOKS

Daklozen die niet bij familie terecht kunnen of mensen met psychische problemen waarvoor geen plaats is in een psychiatrisch ziekenhuis, komen op straat te leven. Onder hen zijn zwakbegaafden, randfiguren en mensen met psychiatrische problemen. Gemeenten richten voor hen pensions, rust- en verpleeghuizen op. In Amsterdam zijn er zo'n 19 van deze huizen, sommigen specifiek voor psychiatrische patiënten, die samen ongeveer 600 mensen opvangen. De psychiatrische zorg is in deze tijd nog versnipperd. In deze periode komt er een opvang waar mensen die niet opgenomen hoeven te worden, of voor wie de opname bekort kan worden wanneer er nazorg geregeld is, terecht kunnen. En naar wie anders kan zo'n huis vernoemd worden als naar een man die zich voor de 2e wereldoorlog al bezig hield met verpleeghuizen voor mensen met chronisch psychiatrische problematiek: Querido.

We schrijven het jaar 2001. Wat ooit begon als opvanghuis voor daklozen en wat ooit begon als opvanghuis voor mensen met psychische problemen, gaat vanaf dat moment onder één vlag verder: HVO-Querido. Op meer dan 50 locaties in Amsterdam worden er heden ten dage dagactiviteiten, woonbegeleiding, inloopvoorzieningen, opvangvoorzieningen, beschermd of begeleid wonen, 24-uurs zorg of werkprojecten aangeboden. Er gaat 60 miljoen in om waarvan 35 miljoen aan personeelskosten. Maatschappelijke opvang en geestelijke gezondheidszorg onder één dak. Een lange geschiedenis voor zorg aan

een groep die het zonder zorg en opvang niet redt, gaat vanaf dat moment onder één organisatorische vlag verder. Of het nu gaat om mensen met psychiatrische problemen of verslavingsproblemen, dak – en thuislozen of vrouwen en gezinnen in nood, zij allen krijgen een aanbod dat zo veel mogelijk aansluit bij het probleem waar ze mee worstelen. In *Opvang en zorg onder één dak* wordt in het kort de ontstaansgeschiedenis beschreven en wordt er vooral aandacht besteed aan de ontwikkelingen gedurende de laatste 40 jaren. Als er één ding opvalt, is het de manier waarop de huizen hun aanbod proberen af te stemmen op de noodzakelijke behoefte die vanuit maatschappelijke ontwikkelingen wordt ingegeven. De groei van HVO en Querido wordt beschreven tegen de achtergrond van sociaaleconomische ontwikkelingen en de manier waarop de landelijke overheid de opvang politiek vorm probeert te geven. Tegen de achtergrond van antipsychiatrie, democratisering, dehospitalisering binnen de psychiatrische ziekenhuizen, het vluchtelingenprobleem en veranderen van de doelgroep wordt beschreven hoe het management een antwoord zoekt om de huizen zo optimaal mogelijk te laten functioneren. Het moge duidelijk zijn dat het niet zonder slag of stoot gaat, dat er persoonlijke intriges binnen de leiding spelen, dat het personeel niet altijd even loyaal met de veranderingen omgaat en dat HVO zich altijd meer geprofileerd heeft als maatschappelijke opvang en Querido zich methodisch en

professioneel sterker ontwikkelde binnen de zorg voor de chronisch psychiatrische patiënt. De auteurs beschrijven met een kritische pen hoe HVO-Querido haar maatschappelijke positie verantwoord en tot op heden ten dage verdient. Hoe het management zoekt naar manieren om financieel het hoofd boven water te houden en de ideële motieven van haar medewerkers verbindt met een strategische bedrijfsvoering. Dat het af en toe botst, zal niemand verwonderen. De auteurs hebben hierbij personen niet ontzien. Er wordt soms een intiem inkijkje gegeven hoe directieleden opereerden. Waarbij sommige directieleden zich bedienden van overlevingsstrategieën die ze zo van de eigen doelgroep hebben afgekeken. Portretten van cliënten komen niet aan bod en er wordt inhoudelijk geen inzicht gegeven in de problematiek waar de verschillende groepen mee worstelen. Dat is jammer, want het zou een waardevolle aanvulling zijn geweest op het grondige onderzoek dat de auteurs hebben gedaan. Er is veel werk verzet om alle feiten chronologisch op een rij te zetten en wie dit boek leest, krijgt een

goed idee hoe de maatschappelijke opvang en psychiatrische (woon)zorg zich heeft ontwikkeld in Amsterdam. Historische foto's van bewoners, die voor zichzelf spreken, proberen de inhoudelijke omissie in beelden te vangen, waardoor de lezer een idee krijgt van de tijd en het type bewoner. De kracht van het boek is de positionering van HVO en Querido binnen de maatschappelijke context en de sociaaleconomische ontwikkelingen van het moment. Iedere tijd vraagt om een specifiek aanbod omdat de doelgroep verandert. Het is niet verwonderlijk dat in deze tijd de schaalvergroting de beide instellingen tot een fusie heeft "gedwongen". Hoe voorzichtig de leiding daarbij te werk is gegaan moge blijken uit het feit dat op papier de samenwerking al geregeld was, terwijl de medewerkers van beide instellingen daar nauwelijks weet van hadden. Als geschiedschrijving is het een boek waar HVO-Querido trots op mag zijn, al blijft de onderbouwing voor het schrijven er van, namelijk 1 keer per 40 jaar verantwoording afleggen, een vorm van Amsterdamse bluf die een glimlach ontlokt.